

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Illud. Si factæ diligentia non invenietur creditor, parag. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

inter vivos existebat, nam ad hæredes proveniunt bona Defunctorum iisdem qualitatibus affecta, quibus apud Defunctos erant.

§. V.

Explicatur illud, si facta diligentia non invenitur creditor.

1. **P**raeter illud de medietate Legatorum ex negligentia Legatarii, & praeter dicta de fructibus receptis in omissione horarum Canoniarum, semper in aliis requiritur, sicut supra dictum est, ut constet creditorem esse incertum, seu ignotum. Id autem constare debet per diligentiam morali modo factam, hoc est, ut adhibita sit ea diligentia, quam vir bonus, & timoratus in simili casu, consideratis, quantitate, & qualitate rei, apponeret in re sua; non enim eadem diligentia sufficit ad querendum Dominum prioris Adamantis; quæ ad Dominum unius, vel alterius aurei. Et quidem de hac sufficienti diligentia exhibita, debet à debitore fieri Jamentum, quando fit compositio immediate cum Commissario, quando autem fit per acceptionem Bullarum, satis est, ut ipse debitor sit certus, illam fecisse, & hanc esse praxim, affirmat, & signate Trullench.

2. Nota hic primò. An dicendus sim esse certus, an incertus, si sciam rem, quam ego habeo, esse alicujus ex duobus vel tribus, vel quatuor, nesciã verò cujus in particulari? Respondeo, hæc dicendum esse certum; quare tunc res est dividenda inter illos pro rata dubii.

3. Quid si dubium versetur inter decem, quindecim, viginti, centum? Respondeo. Cum hæc res debeat morali & humano modo pensari, debet prudenti Judicio, spectata qualitate personarum, rei que quantitate, discerni, an sit tantum dubium, ut res illa ad certitudinem potius, quam ad incertitudinem vergat.

4. Nota Secundò. Quid si creditor certus sit absens? Respondeo. Tunc sanè, (ut rectè advertit Sotus c) is erit per se loquendo, certus; absentia enim Domini ejus certitudinem non tollit. Dixi (per se loquendo) nam id limitat Henriquez, & nisi res esset ad Dominum mittenda majoribus expensis, quam ipsa valeat, tunc enim æquiparatur rei incerti

Domini. Sed adverte, hoc tunc locum habere, quando non speratur, fore opportunum tempus eam restituendi Domino, & quando debitor non tenetur illas expensas facere.

Quod ultimum ideo dicitur, quia quando res est illicite à te acquisita debes regulariter tuis expensis (si habeas unde) mittere ad Dominum juxta alibi à me dicta, & consequenter non suffragabitur tibi compositio.

5. Nota Tertiò. Quid si sub dubio debeant aliquam summam Titio V.G. Creditori mihi satis cognito, sub dubio, inquam, an illi debeam decem, an quindecim, an viginti, an nihil? Respondeo. Putat Henriquez a debere Titio aliquid juxta prudens Judicium, spectato dubio, & spectata rei quantitate, de reliquo autem posse componi. Cujus Decisionis illam rationem redderem, quia de eo, quod est reliquum, vere nescitur Dominus.

6. Inquires Quartò, Si quis vendens V.G. vinum, sciat, se decem aureos per fraudes furripuisse in hoc oppido, vel vicinia; ignoret tamen personas peculiare quibus damnum illatum fuit, uti ne, ac sem compositio potest? Si enim eas noscendi spes elucet, debet diligentiam apponere, illisque inventis rem reddere, nec tunc licebit, ut toties diximus, ad compositionem confugere.

7. Respondeo. Villalobos f putat, non esse tunc compositioni locum, sed obligari vendentem restituere summam furreptam Communitati, vel vendere vilius in illo eodem loco.

Addit Castropalaus g hanc sententiam sequens rationem illam, quia tunc Communitas est læsa, quæ, cum sciatur, ipsi est restitutio facienda, quo sic læsis, quantum fieri potest, satisfiat.

8. Verum distinguendum omninò est. Si damnum illatum fuit Communitati, accipiendo ab illius V.G. Thesaurò, vel ab aliquorum cumulo, quia Communitas est læsa, ipsi Thesaurò, seu cumulo facienda est restitutio, ut qui damnum passi sunt, refarciantur.

At si furtum fuit factum ex bonis variorum Civium, qui cognosci non possunt, tunc ec. tẽ pars læsa est incerta, nam (ut rectè Delugo h notat) nihil refert, scire, esse alicujus ex illa Civitate seu communitate, si enim id factis esset, usurarii & furis debita non essent incerta, quia licet, quinam sint ab ipsis læsi, ignorentur, scitur tamen ex qua Civitate

230
a Lib. 8. in sint. Vide quæ ego de hac re alibi dixi.
De. al. r. 4 9. Denique facta à me legitima Compo-
e. 1. s. 3. n. sitione, si forte appareat Dominus, ad quid me
 19. & 20. obligabis?

b Rodriq. Respondeo. Non b pauci affirmant, obli-
Villal. L. n. gari te, etiam ante sententiam ad restituend-
à Cruc. dum comparanti Domino id, in quod factus
quos citat. es dicitur. Ratio est, inquit, quia Pontifex
sed non se- per Compositionem nec intendit, nec inten-
quit. Trull. dere potest juri alieno præjudicare, quare il-
l. 3. d. 4. n. lam concedens, concedit sub conditione, si,
 8. seu donec, Dominus non appareat.

c Henriq. 10. Contra. c Non pauci affirmant, te ad
Bannez nihil obligari in foro conscientia, siquidem
Acosta ejusmodi Compositio facta est à Pontifice,
Tru. eos ci- qui cum sit primus administrator bonorum
1005. temporalium Fidelium, quando hæc concer-
 nunt bonum spirituale, potest disponere de
 rebus, &c. & re ipsa disponit sine ulla condi-
 tione, quæ certe gratis asseritur, cum in Bulla,
 ne vestigium quidem illius appareat. Et qui-
 dem, si id potest Princeps sæcularis per præ-
 scriptionem, cur non possit per Compositio-
 nem Pontifex? Item sicuti si distribuisses to-
 tum Pauperibus, nihil tu deberes postea Do-
 mino comparanti, ut omnes concedunt; Ita si
 per compositionem legitime tibi, & subsidio
 contra Infideles auctoritate Pontificia divisi-
 sti. Hæc sententia est à nobis promptius an-
 plectenda.

11. Dixi (In foro conscientia.) Nam quia
 Bulla Cruciatæ, quanta quanta est, solum re-
 spicit forum internum, posse te condemnari à
d Trull. l. c. Judice teneri Trullench. d ut rem reddas Do-
 mino comparanti, & tunc post sententiam,
 non verò antea, debebis justæ sententiæ pare-
 re, ac reddere;

12. Sed nihilominus valere etiam pro ex-
e Acosta terno foro, docet Acosta e cui assentitur De-
q. 95. lugo, f quia compositio est expedita absolu-
f Delug. d. tæ auctoritate Pontificis potentis liberare, at-
6. de Jusf. que sine ulla restrictione liberantis debito-
nu. 105. rem.

13. Prudenter autem addit Bardi, valere
 quidem compositionem in foro externo, sed
 quia in foro eodem debet consistere, eam legiti-
 me fuisse expeditam, constare autem diffi-
 cile est, ideo regulariter illa non proderit, nisi
 in foro interno, semper enim creditor dicere
 poterit compositionem non fuisse factam su-
 per suo credito, non fuisse præmissam debi-
 tam diligentiam, &c.

*Explicatur quantitas, de qua quis componi
 valeat.*

1. **D**ux sunt viæ, per quas incedere potes
 ad compositionem acquirendam. Al-
 tera est per sumptionem tot Bullarum, altera
 per compositionem immediate faciendam
 cum ipso Commissario.

Si fiat priorè via, quantitas, super qua fieri
 potest compositio pro una Bulla, sunt duæ
 mille Maravadis, quæ in moneta Sicula sunt
 uncia duæ tarenæ quinque, & septem cum
 granis quatuor, seu sunt scuta sex, tarenæ quin-
 que & grana quatuor: fierique potest com-
 positio per sumptionem tot Bullarum usque
 ad quantitatem centum mille Maravadis,
 hoc est, usque ad uncias centum viginti o-
 cto, tarenas viginti, & grana sex, seu ulque ad
 scuta trecenta viginti unum, tarenos octo, &
 grana sex. Quare sumendo, vel simul, vel suc-
 cessive intra annum publicationis, quinquaginta
 Bullas, invenieris (si rectè ratione iu-
 bis) extinxisse dictam quantitatem centum
 mille Maravedis.

Nota, per unam, seu per singulas Bullas
 solvi debere Commissario seu Distributori
 Bullarum duos Reales à quocumque siue per-
 sona sit privata, siue insignis: hæc enim di-
 stinctio est, pro sumenda Bulla communi,
 non vero pro Compositionis Bulla.

2. Quod si summa, pro qua fieri postula-
 tur compositio, excedit dictam Summam
 centum mille Maravedis, tunc erit recurren-
 dum ad posteriorem viam, id est, erit conveni-
 endus Commissarius, ut ipse taxam suo ar-
 bitrio (nam non est definita pro omnibus)
 designet, juxta Personarum qualitates, &
 quantitatem Bonorum. Notat tamen Henri-
 quez, h solere designari decem, quæ à debi-
 tore in subsidium belli erogentur, pro singu-
 lis centenariis.

3. Inquires in hunc modum. Ego ex resti-
 tutione incertorum debeo mille uncias au-
 reas, vellem autem per priorè viam sumere
 Bullas quinquaginta pro extinctione unciarum
 Sicularum centum viginti octo, tarenor-
 um viginti, & granorum sex, quæ sanè est
 mihi utilior via, & pro reliquis per viam po-
 steriorem componere, me cum Commissario,
 possum ne?

Respon-